

Embargoed

ጋዜጣዊ መግለጺ

ግዳያት ግጭት ትግራይ ኣብ ጀርመን ንፈለግ እዋን ገበናዊ ጥርዓን ኣብ ልዕሊ ላዕሊዎት ሰበስልጣን ኢትዮጵያን ኤርትራን መንግስታትን ወተሃደራዊ ሰበስልጣናትን የቕርቡ።

በርሊን፡ 11 መጋቢት 2017

ካብ ዝተረሰዐ ኩይናት ትግራይ ኢትዮጵያ ጉድኣት ዝብጠሉዎ ወገናት ሓደ ሰራሕተኛ ሰብኣዊ ረድኤት ነበርን ግዝያዊ በዓል ስልጣን መንግስቲ ነበርን ዝርከብዎም ሸሞንተ ጉድኣት ኣብ ልዕሊ ዓሰርተው ክልተ ላዕሊዎት ሰበስልጣን መንግስቲ ኢትዮጵያን ኤርትራን ከምኡውን ወተሃደራዊ ሓለፍቲ ገበናት ኩናትን ገበናት ኣንጻር ሰብኣውነትን ፈጸሞም ብምባል መሰረት ዝሰበረ ገበናዊ ጥርዓን ናብ ዓቃቢ ሕገ ፈደራል ጀርመን ኣቕሪቡም።

እዞም ካብቲ ሓደጋ ዝደሓኑ ሰባት ከም ካልኣት ኣማኢት ኣሸሓት ሰባት ግዳያትን መሰኻኽርን ጾታዊ ዓመጽን ዘይ ሕጋዊ ማእሰርትን ስቅያትን ጥምታን ከይኖም ክሰብሑ ሕጂ ብሰንኪ ስቓዮም ፍትሒ ከይረኽቡ ተኸልኪሎም ኣለዉ። ከም ሓደ ካብቲ እንኮ ተስፋኣም ተሓታትነት፡ እዞም ብህይወት ዝተረፈ፡ ገሊኡም ኣብዚ እዋን'ዚ ኣብ ጀርመን ዝነብሩ ከይኖም፡ ንዓቃቢ ሕገ ፈደራል ህዝባዊ ሕገ ጀርመን ኣብ ልዕሊ እዞም ገበናት መርመራ ክኸፍት ሓቲቶም ኣለዉ።

ኣብ ሕዳር 2020 ካብ ዝጀምር ኣትሒዞ ኣብ ትግራይ ዘሎ ግጭት ብቐጻሊ ክስታት ግፍዒ ጥምታት፡ ዕጽዋ ሰብኣዊ ረድኤት፡ ጭፍጨፋ፡ ጾታውን ጾታውን ዓመጽ፡ ስቅያት፡ ከምኡውን ዘይ ሕጋዊ ማእሰርቲ ሓዊሱ ብቐጻሊ ክስታት ዝልእ እዩ። እዚ ግህሰትን ብዓብላሊ መልክዑ ኣብ ልዕሊ ሲቪላት ተጋሩ ብሓይልታት ኢትዮጵያን ኤርትራን፡ ከምኡውን ብተሓባበርቲ ጉጅለታት ምልሻ ዝተፈጸመ እኳ እንተነበረ፡ ካልኣት ኣብቲ ግጭት ዝተሰተፈ ወገናትን ካብ ካልኣት ብሄራት ዝመጹ ሲቪላትንውን ተሰቲኖም እዮም። ሓደ ብሰፊሖ ዝጥቀስ ምንጩ፡ ቁጽሪ ሞት ናይቲ ግጭት ካብ 300,000 ክሰብ 800,000 ሰባት ከምዝኾነ ይሕብር።

እቲ ጥርዓን እቶም ሸሞንተ ተጋሩ ዝደሓኑ ንገላ ካብዞም ግፍዕታት ተሓታትነት ፈተነታት ኣቕሪቡም ኣለው። ብወከልቶም Legal Action Worldwide (LAW)ን ዶክተር ኣና ኦህሚቶንን ብደገፍ Debevoise & Plimpton LLP ን ኤውሮጳዊ ማእከል ቅዋማውን ሰብኣዊ መሰላትን (ECCHR) ዝተዳለወ ጥርዓን፡ ፈደራላዊ ዓቃቢ ሕገ ጀርመን፡ ብመሰረት ሕጋዊ መትከል ኣድማሳዊ ስልጣን ፍርዲ፡ ግዝኣታት ኣህጉራዊ ገበናት ክኸስሱ ዘኽእሉ፡ ኣብ ልዕሊ እቶም ዝተባህሉ ገበናት መርመራ ክኸፍት ይሓትት። ብሰንኪ እቲ መሰረታዊ ኣካይዳ ዘስከክክሕ ባህሪ ኣብ ወጻኢ ሃገራት ዝተፈጸመ።

ሰበስልጣን ጀርመን ነቲ ኣብ ሰርያ፡ ጋምብያን ዒራቕን ዘጋጠመ ገበናት ግፍዒ ንምክሰስ መትከል ኣድማሳዊ ስልጣን ብዓወት ተጠቐሞም። ግዳያት ተጋሩ ሕጂ ብግቡእ ኣብ ቤት ፍርዲ ናይ ገዛእ ርእሶም መዓልቲ ይጠልቡ ኣለዉ። እቲ ጥርዓን ናብ መርመራ እንተተሰጋገሩ ከምዚ ዓይነት መርመራ ንመጀመርታ ግዜ ክካየድ እዩ።

ፈጻሚት ዳይሬክተር ሕጋዊ ስጉምቲ ምርልድዋይድ ኣንቶንያ ሙልሽይ፡ 'ኣብ ኢትዮጵያ ዘጋጠመ ግጭት ሰብኣዊ ዝረኣ ደረጃ ጭካኔ ዘለዎ ግፍዕታት ተራእዩ። እንተኾነ ግን ንጡፍ ተጻብኣታት ካብ ዝውዳእ ልዕሊ ክልተ ዓመት እኳ እንተሓለፎ ፡ ግዳያት ነቶም ተሓተትቲ ክሕተቱ ንምርኣይ ክቀርቡ ይተገብረን። ዓለም ክትሰምዕን ስጉምቲ ክትወስድን ኣብ ዝልምኡሉ ዘለዉ እዋን፡ ሎሚ ኣብ ፍትሒ ብትብዓት ኣብ ምድላይ ኣገዳሲት መዓልቲ ዮ።'

ከትሪን አሚርፋር፡ ሓባራዊት አይ መንበር አህጉራዊ ምፍታሕ ዘይምርድዳእን ሀዝባዊ አህጉራዊ

ሕገ ጉጅለታትን Debevoise & Plimpton LLP: ‘ብስም ግዳያት ናይቲ ዝተረሰበ ኩናት ኣብ ትግራይ ተሓታትነት ንክህሉ ምስራሕና ዳግማይ ምስ LAW ምሕዝነትና ክብሪ ይስመዓና። ኢትዮጵያ ኣብ ውሽጢ ሃገር ነቶም ገበነኛታት ብቐጻሊ ክትሕተት ዘይምክኣላ ኣብ ግምት ብምእታው፡ ዓቃቢ ሕገ ፌደራል ጀርመን፡ ነዚ ዘስከሕክሕ ገበናት ተሓተትቲ ንምጽራይን ንምክሰስን ዘቕረብናዮ ዳውዒት ክሰምዕ ተስፋ ንገብር።’
መስራቲት ትካል ኣህሚቶን ኢንተርናሽናል ዶክተር ኣና ኣህሚቶን ‘ኣብ ትግራይ ዝተፈፀሙ ገበናት ዓቕኖምን ሸነኽምን- ክብ 300,000 ክሰብ 800,000 ዝሞቱ ሰባት! – ድራማዊ እዩ። እዞም ገበናት እዚኣቶም፡ ነቲ ገና ዝቐጽል ዘሎ ከቢድ ጥሕሰት ኣህጉራዊ ሕገ ደው ንምባል፡ ከምኡ’ውን ካልኣት መራሕቲ ዓለም ተመሳሳሊ ዘስከሕክሕ ገበናት ከይፍጽሙ ንምዕጋት፡ ዋላ’ውን ንእሹቶ ኣይኮነን። እቲ ግጭትን ከበቢኡን ከምኡ’ውን ገለ ፍሉይት ገበናት ብትግሃት ተጻሪዮም ናብ ኣቓልቦ ፈደራላዊ ዓቃቢ ሕገ ጀርመን ምምጽኣም ን LAW ዝምስገን እዩ። ዓቃቢ ሕገ ፌደራል ነዚ ጉዳይ ብእኹል መልክዑ ቀዳምነት ክህበ ምዃኑ ንኣምን።’

ኣንድሬስ ሹለር፡ ሓባራዊ ዳይሬክተር ፕሮግራም አህጉራዊ ገበናትን ተሓታትነትን፡ ECCHR: ‘ከምቲ

ኣብ ብዙሕ ካልእ ግጭታት፡ ግዳያትን መሰኻኽርን ኣብ ጀርመን ይነብሩ ኣለዉ። ኣኸበርቲ ሕገ ጀርመን ከም ኣካል ዓለማዊ ስርዓት ኣህጉራዊ ገበናዊ ፍትሒ ንናይ ገዛእ ርእሶምን ናይ ካልኣት ሃገራትን መርመራታት መርትዖታት ከዕቅቡን ምርመራታቶም ከካይዱን ይግባእ ።’

ድሕረ ባይታ መዘኻኸሪታት

እዚ ብ LAWን መሻርኽቱ Debevoise and Plimpton LLPን ብስም ግዳያት ተጋሩ ዘቕረብዎ ካልኣይ ጥርዓን ኮይኑ፡ እቲ ቀዳማይ ምስ ማሕበር ጠበቓታት ፓን ኣፍሪቃ (PALU) ብምትሕብባር ናብ ኮሚሽን ሰብኣዊ መሰላት ሰብኣውን ሀዝብታትን ኣፍሪቃ ዝቕረበ እዩ። እቲ ርክብ ኮሚሽን ኣፍሪቃ ኣብ ልዕሊ ፈደራላዊት ዲሞክራሲያዊት ሪፓብሊክ ኢትዮጵያ ኣብ እዋን ግጭት ብመሰረት ቻርተር ሰብኣውን ሀዝብታትን ኣፍሪቃ ዝነበሩ ግዴታታት ጥሕሰት ከምዝነበረ ዝገልጽ እዩ። ኣብ ወርሒ ጥቅምቲ 2022፡ ኮሚሽን ኣፍሪቃ፡ ኢትዮጵያ ከብ ፍርዳዊ ወጻኢ ዝፍጸም ቅትለታትን ጾታዊ ዓመጽን ሓዊሱ ኩሉ ግህሰታት ደው ከተብልን፡ ኣብ ትግራይ ሰብኣዊ ተበጻሕነት ከተረጋግጽን ዝጽውዕ ህጹጽ ግዝያዊ ስጉምትታት ኣውጺኡ።
እቲ ኣብ ጀርመን ዝቕረበ ጥርዓን ኣብ መስከረም 2024 ናብ ቤት ጽሕፈት ዓቃቢ ሕገ ፌደራል ዝቕረበ ኮይኑ፡ ብኸልእ መርትዖ ምቕራብ [20 መጋቢት 2025] ይምለእ ኣሎ። ፈደራላዊ ዓቃቢ ሕገ ጀርመን፡ ኣብ ኣቓልቦኡ ዝቕረቡ ገበናት ዝበሃሉ መዋቕራዊ መርመራታት ናይ ምክፋት፡ ኣብ ልዕሊ ገበነኛታት ዝበሃሉ ሰባት ውልቃዊ ገበናዊ መርመራታት ናይ ምክያድ፡ ከምኡ’ውን ናይ ማእሰርቲ ትእዛዝ ክወሃብ ናይ ምሕታትን ገበናዊ ክሲ ናይ ምክያድን ዓቕሚ ኣለዎ።

ንናይ ሚዲያ ቃለ መሕትት ሕቶታት፡ በጃኹም groh@legalactionworldwide.org ተወከሱ

LAW ኣብ ብቀሊሉ ዝፍራርስ ፀጥታን ብግጭት ዝተሃስዩን ከባቢታት ዝሰርሑ ጠበቓታት ሰብአዊ መሰላትን ክኢላታት ሕግን ዝሓቐፈ ናፃን ንመኽሰብ ዘይሰርሕን ትካል እዩ። ሕጊ ኣብ ኣፍሪቃ፣ ማእከላይ ምብራቕን ደቡብ ኤስያን ግህሰት ሰብአዊ መሰላትን እንትፈጸመ ንግዳያት ማሕበረሰባት ሕጋዊ ሓገዝ ይህብ።

ዶክተር ኣና ኣህሚቶን፣ ረቕቅሳንዋልቲን፣ መስራቲት ናይቲ ኣብ በርሊን ዝመደበሩ ትካል ገበናዊ ሕጊ ኣህሚቶን ኢንተርናሽናል ኮይኑ፣ ንገለ ካብኡ ኣብ ኣህጉራዊ ገበናዊ ሕጊ፣ ሰብአዊ መሰላትን ኣብ ገበናዊ ጉዳያት ፍርዳዊ ምትሕብባርን ዝነጥፍ እዩ።

Debevoise and Plimpton LLP ዋና ቤት ጽሕፈቱ ኣብ ኒውዮርክ ዘለዎ ዓለማዊ ትካል ሕጊ ፣ ሰፊሕ ህዝባዊ ኣህጉራዊ ሕጊ ዝሰርሕ ኮይኑ፣ ኣብ ቅድሚ ዘባውን ኣህጉራውን ኣብያተ ፍርድን ቤት ፍርዲን ንውድባት ምውካል ሓዊሱ እዩ ዝነጥፍ። ደበሽይስ ኣብዘም መስርሕ ፍርዲ ናይ ድጋፍ ጠበቓ ሕጊ እዩ።

ECCHR ኣብ በርሊን ዝመደበሩ ናጻ፣ ንመኽሰብ ዘይሰርሕ ሕጋውን ትምህርታውን ትካል ኮይኑ፣ ኣብ መላእ ዓለም ሲቪላውን ሰብአውን መሰላት ንምትግባር ውፊይ እዩ። ብኣድማሳዊ ኣዋጅ ሰብአዊ መሰላት፣ ከምኡ'ውን ካልኣት ኣዋጃት ሰብአዊ መሰላትን ሃገራዊ ቅዋማትን ዝተረጋገጸ መሰላት ብሕጋዊ መንገዲ ንምሕላውን ንምትግባርን ኣብ ብዓለምለኸውያን ጠበቓታት ሰብአዊ መሰላት ኮይኑ ብ1999 ዝተመስረተት እዩ ።